

Štirideseterica na Okrešlju

Planinska skupina Slovenskega doma Kulturno-prosvetnega društva Bazovica z Reke

✉ Darko Mohar

Kaj pa sploh počnem v avtobusu, polnem ljudi, na poti proti Logarski dolini in Okrešlju, jaz, samohodec, trmasti in težko prilagodljivi individualist, eden od tistih, ki uživajo v samotni, tišini, barvah, dišavah, zvokih narave, ki svoj mir iščejo odmaknjeni od ljudskega hrupa, eden od tistih, ki sami sebe najdejo v lesketu morske gladine, v rdečem jesenskem listu, v oblaku, ki lebdi nad zasneženo pokrajino, v vsaki rožci na nikoli do konca prehojenih poteh? Od kod potem naenkrat več kot štirideset ljudi, ki od mene pričakujejo, da jim bo lepo na dvodnevem izletu, da bodo varno prispeli na cilj v Kamniško Bistrico? Ma kdo še prevzema takšen tovor na svoj slabotni hrbet? Ali se ni lepše uvesti v svoj avtomobil, sam, z družino ali pa samo s kakšnim prijateljem, in biti svoboden kot ptica? V taki skupini pa bodo, čim izstopimo iz avtobusa, začeli vlačiti vsak na svojo stran: ta se še ni pripravil za odhod, onemu vodnik hodi prepočasi, tretji je onemogel po dvajsetih minutah hoje, ta mora na stranišče, čeprav je okoli nas vrtoglavo strmo, eni hočejo na Kamniško sedlo skozi Turski žleb in čez Tursko goro, par jih je odšlo s skupino planincev iz drugega reškega društva, ne da bi se komur koli javili, eden zbeži z enourno zamudo za tistimi, ki so šli skozi Turski žleb, starejšo gospo je na klinih strah, mladi vodnik Andrej ne sme voditi, ker je še v pripravniškem za vodnika, stari vodnik Luka ima osemdeset let in tudi ne sme voditi, vse skupaj Brownovo gibanje, kot bi rekli fiziki. Jaz pa sem samo tisto, kar sem na začetku zapisal.

Da so Slovenci na Reki organizirani v Kulturno-prosvetnem društvu Bazovica, sem vedel že dosti prej, preden smo se doma dogovorili, da bo Andrej, tako kot njegov oče, šel študirat v Ljubljano. Nisem pa se, kot večina od več kot tri tisoč Slovencev, ki živijo na Reki in okolici, odločil sodelovati v tem društvu. Kaj pa bi tam? V zbor ne morem, ker sem svetovno znan kvariton, igravec sem tak, da še žene ne morem prepričati, da sem z razlogom zamudil domov iz službe, v plesni skupini plešejo samo najstniki, to pa že zdavnaj nisem. Tako sem, kot se spodobi, prvič prišel v društvo, ko je Andrej potreboval informacije o vpisu na študij.

Potem pa le nekega spomladanskega dne leta 2002 v časopisu preberem, da KPD Bazovica ustanavlja planinsko skupino. Tu pa lahko kaj pomagam, saj v hribe hodim že iz študentskih časov, nekaj sem se ukvarjal celo z alpinizmom pri AO APD. V teh nekaj desetih letih, čeprav nisem bil nikoli bogve kako planinsko organiziran, se je nabralo nekaj izkušenj. Ljudje v Bazovici pa so se mi se že pri prvih obiskih zdeli resni in predvsem zelo entuziastični.

Ustanovitveni sestanek je bil kar malo tako, no, recimo, čuden. Navzočih nas je bilo nekaj čez dvajset. Velika večina nikoli ni bila v hribih. Ničesar ne vedo o gorah, še gornjskih čevljev večinoma nimajo. Kakšni so pa le to Slovenci? Izvolili smo voditelja skupine, ki potem nikoli več ni prišel niti na en sestanek, kaj šele, da bi se udeležil kakšnega izleta. Tako pa le ne bo šlo!

A vam je zdaj jasno, kako to, da jaz, stari samohodec, vodim skupino štiridesetih na Okrešlj?

Čeprav se je luna še skrivala za Planjavo, se je njena svetloba razlila po ostenjih Mrzle gore. Ne vem, kaj me vleče na to goro, Luka pravi, da je pot zapuščena, varovalne naprave v slabem stanju, markacije zbledele, da se lahko kaj hitro izgubiš in zapelešaš, predvsem, če rineš nanjo iz Matkovega kota. Kaj pa vem, mogoče se le kdaj odpravim gor v kaki manjši skupini. Moram pa po pravici priznati, da mi

 Borut Gogala

vzdrževanje kondicije za take visoke gore postaja vse bolj naporno. Uradniška služba in kakšen “pirček” preveč so naredili svoje.

Iskrivo, hudomušno vzdušje je pred domom na Okrešlju postajalo vse bolj mehko, podobno luninem siju. Glasovi so postajali vse bolj umirjeni, med nas se je počasi privlekla tišina. Popil se je kakšen šnopček, od nekod so se postregli domači kolači. Eni so šli spat, drugi smo še dolgo uživali v nestvarnem luninem siju. Zavedali smo se le, da bo na skupnih ležiščih nocoj še precej živahno.

Kako to, da se društvo imenuje Bazovica? Ustanovljeno je bilo leta 1947, takoj po drugi svetovni vojni, ko je veliko Slovencev, predvsem s Primorske, prišlo iskat službo v takrat obnavljajočo se Reko. Vojne rane so bile še sveže, tako da je bilo odločeno, da naj ime društva spominja na bazoviške žrtve fašističnega terorja iz leta 1930. Ohraniti slovenski jezik, obdržati zveze s krajem svojega porekla

in povezati novo okolje s svojim izhodiščem je do današnjega dne ostala naloga društva.

Slovenska skupnost na Reki je bila močna že v ogrskem času, času največjega napredka Reke, ko je kapital s celega sveta prihajal sem iskat načine oploditve. Gradnja pristanišča, rafinerije, tovarne papirja, železnice, tovarne Torpedo in ladjedelnic je privlekla ljudi z vseh koncev. Eden od uspešnih Slovencev je bil Milan Gorup, ki je leta 1894 kupil vilo, zgrajeno 1883 na samem robu tedanje Reke. Rekonstrukcijo in dogradnjo je prepustil arhitektu Emiliju Ambrosiniu. Po nacionalizaciji je bila vila, zgrajena v historicističnem stilu, v petdesetih letih dvajsetega stoletja dodeljena v uporabo KPD Bazovica. Pred približno desetimi leti je društvo zgradbo lastnilo. Skoraj v centru Reke, z velikim vrtom, je pred nekaj leti obnovljena enonadstropnica danes društvu v

Slika na str. 7: Gore nad Okrešljem

 Marjan Bradeško

ponos. Dvorana z odrom za prireditve, klubska soba, pevška soba, učilnica, tajništvo, stanovanje za hišnika, vrt z dvosteznim baliniščem in restavracija omogočajo vsakdanje dejavnosti vseh skupin društva, predstavitev njegovega dela širšemu občinstvu Reke in tudi organizacijo različnih gostovanj.

Jutro je prišlo skoraj prehitro. Bilo je po noči sprehajanja, celo padcev čez dve stopnički na prehodu iz enega v drugi del skupnih ležišč in smrčanja, kdo je koga držal za roko, ker drugače ne more spati, pa ne vem. Tudi lunina svetloba skozi okence ni dala miru vso noč. Potem pa tipične jutranje radosti: pranje v zelo majhni količini mrzle vode, zamašeno žensko stranišče, ropotanje z opremo, paziti moraš, da česa ne pozabiš, ker si zvečer stvari pustil razmetane na več koncih. Po zajtrku, ki ob taki skupini traja in traja, zbor. Del skupine, za katerega sem vedel, da ne bo mogel čez

Boštjanco, sem poslal nazaj v dolino, da v Kamniško Bistrico pridejo z avtobusom. Se bodo že zabavali s kakšnim "šopingom" po poti. Ostali pa v kolono in naprej. Obetal se je zelo lep dan.

Po ustanoviteljskem sestanku smo naredili plan dejavnosti. Prvi izlet naj bi bil na Snežnik, s tem smo hoteli potrditi svojo zvezo z matično deželjo. Želeli smo postati tudi del planinske skupnosti Slovenije, tako da smo se že do konca tega leta skupno včlanili v PD Snežnik iz Ilirske Bistrice. Sodelovanje je še danes dobro, saj smo z njihovo pomočjo tri svoje mlade člane izšolali za mladinske vodnike v poletni šoli PZS v Bavšici. Imam pa občutek, da je organizirano planinstvo v Sloveniji v krizi. Trdi kapitalizem in vsakdanji boj za obstoj, pomanjkanje denarja za družabne aktivnosti in možnosti, ki jih nudi osebni avtomobil, so naredili svoje. Matična dežela nas je na prvem izletu sicer pričakala z nevihtnim

Reški planinci na Poreznu

vremenom in to je pozneje še nekajkrat ponovila, ni pa to zmanjšalo naše ljubezni ne do nje niti do gora. Po prvih izpeljanih izletih je nekdo omenil Triglav. A, ne, tja gor vas pa še ne bom peljal! Saj do pred par dnevi večina niti gornjskih čevljev ni imela! Potem je v društvo prišlo povabilo Slovenske izseljenske matice iz Ljubljane za prijavo na prvi izseljenski pohod na Triglav. Po Tomiškovci gor, čez Triglavsko jezera nazaj v Bohinj. Začeli so se ostri treningi: vsak dan tek, čez vikende pa na težje ture: skozi Mudno dol na Fratar in Hahliče v "Grobniških Alpah" (priporočam vsem ljubiteljem gora kot enkratno doživetje, predvsem konec maja), na Učko – Vojak iz Lovrana (tisti dan je bilo ob morju 37° C že takoj zjutraj). Jutro na dan pohoda nas je pričakalo deževno, vodstvo pohoda je odločilo, da se gre skozi Krmo. Voznik avtobusa nas ni želel odpeljati do Kovinarske koč, na koncu sem se že po dveh urah hoje zaradi nesreče v družini moral vrniti v Mojstrano in na Reko. Mario me ni hotel pustiti samega, ostale pa so Peter Česnik iz Izseljenske matice in vodniki uspešno spravili na vrh in potem do Bohinja. Na pohodu smo se spoznali s tremi člani društva Slovensko udruženje građana iz Kaknja v BiH, udeleženci pohoda. Zveze so se utrdile naslednje leto na srečanju izseljencev v Kamniški Bistrici. Konec maja letos smo jih obiskali v Kaknju.

Na Kamniško sedlo smo prilezli po dveh urah hoje. Eni so uživali, druge je bilo strah, mene pa je skrbelo za vse. Na sedlu spet malo Brownovega gibanja: jaz ne grem naprej, jaz bi se tu samo malo sprehajal, gremo na Brano, so vpili mlajši in močnejši, pa tudi nekaj "ta starih" se ni hotelo vdati brez borbe. Vse se je hitro uredilo: trinajst nas gre na Brano, ostali imajo prosto. Odhod v Kamniško Bistrico ob enih. Ob spominski plošči dvema fantoma iz Pulja sem malo postal. Poznal sem ju, eden je prihajal v APD. Tisto noč, ko sta se ponesrečila, sem bil z družino v bližini, na Veliki planini. Stali smo pred hišico in uživali v dobri kapljici in v jasnem ter mrzlem zimskem večeru. A samo par kilometrov zračne črte naprej poslednji boj za življenje in tragedija. Spomini na študentska leta so se kar začeli preganjati v meni. Hitro sem se zdramil, saj imam obveznosti, dvanajst ljudi moram pripeljati na vrh in jih srečno vrniti. Ni časa za preteklost.

Dan je bil sanjski. Vidljivost z vrha odlična, nobenih oblakov, megle, vetra. Razen mene

 Vid Pogačnik

so bili vsi prvič na Brani, nekateri celo prvič peš na taki višini. Navdušenju ni bilo konca. Žal vse, kar je lepo, kratko traja. Spust do sedla v izredno krušljivi skali zahteva največjo previdnost. Bo pa lepo pri spustu malo pomagati dekletom. Včasih se prileže delati malo važnega, izkušenega, mača.

V treh letih obstoja planinske skupine nam je uspelo organizirati več kot petdeset izletov v gore. Spoznali smo mnoge pravljicne kraje Slovenije, umirjeno Čičarijo, Učka je moja večna ljubezen, gozdove Gorskega kotarja, kras kvarnerskih otokov ter neskončno lepoto in naravnost Velebita. Idej je še ogromno. No, že na ustanovitvenem sestanku smo se zavedali, da planinstvo v KPD Bazovica ne more biti samo športna dejavnost. V imenu društva piše, da mora poleg kulture biti tudi učenje. Zato smo kmalu po ustanovitvi začeli organizirati zelo dobro obiskana predavanja. S prvim smo z znano reško alpinistko Darjo Bostijančič obiskali Huascarán in Južno Ameriko, gospod Sergej Stipančev nas je popeljal na Olimp, Jože Mihelič iz Mojstrane je z neverjetno lepimi posnetki prikazal Triglavski narodni park.

Stane Soklič iz Kranja je občinstvo Reke popeljal na Durmitor, alpinist in gorski reševalec Klemen Gričar iz Gozda Martuljka nas je seznanil z Gorsko reševalno službo Slovenije in s tehnikami reševanja, z gorskima obsedencema Urško in Andrejem Stritarjem smo prehodili skoraj celotno njuno življenjsko in planinsko pot, z Daliborom Rešom iz speleološkega društva Estavela iz Kastva smo se spustili v mnoge speleološke objekte v okolici Reke. Vzporedno s predavanji smo začeli razmišljati o organizaciji fotografskih razstav, pa še česa drugega. Začeli smo z lastnimi močmi, s fotografijami in karikaturami smo na kratko prikazali prvega leta delovanja, potem pa smo razstavili karikature reškega karikaturista in našega člana Bojana Grlice, fotografije Čudovita Učka avtorja tega teksta, izvleček iz mednarodne razstave karikatur Zagreb 2004 na temo Pravica, fotografije s temo Moj pohod na Triglav znanega reškega fotografa Dražena Šokčevića ter fotografije odgovornega urednika Planinskega vestnika Vladimirja Habjana. Vsem predavateljem in avtorjem se prisrčno in še enkrat zahvaljujemo in upamo, da jih bomo še videli med nami. Pa ne samo njih! Vsak, ki ima kaj povedati in pokazati, se nam lahko oglasi.

Par pogumnejših in mladih v srcu se je odločilo za sestop po melišču pod Planjavo. Dovolj je strmo, grušč je droben in ga ne manjka, skratka, enkratno. Meni osebno je mogoče bolj všeč samo melišče ob poti na Škrlatico, čeprav moraš tam po melišču tudi navzgor. Prileglo se je tudi malo poležavanja v travi v pričakovanju ostanka skupine. Potem pa dolg in mučen sestop, jaz vedno na koncu, pospremljajoč tiste najpočasnejše. Nekaj časa mi je družbo delal in pomagal Luka, potem pa tudi on ni več zdržal. V teh dveh dneh sva se kar precej pogovarjala in bil sem prav vesel, da ga bomo spet srečali ob slovenskem kulturnem prazniku, ko bo na Reko pripeljal ženski pevski zbor Svoboda Vižmarje-Brod. Vsak, tudi najbolj skrit košček Slovenije odlično pozna, tako da je bilo njegovo vodenje tega izleta zelo posrečeno.

Prihod v Kamniško Bistrico je bil kar klasičen, podoben tistemu pred skoraj tridesetimi leti, ko sem po zaključku plezalne šole na Kamniškem sedlu lastne kosti skoraj pustil nekje pod Srebrnim sedlom nad Repovim kotom: najprej en pir na eks zaradi dehidracije,

potem hitro na vodo, oprati in omehčati noge. Pa še en pir, tokrat za užitek.

Planinska skupina pri KPD Bazovica je kot prva organizirana planinska skupina pri Slovencih na Hrvaškem v treh letih svojega obstoja napravila res veliko. Najprej se je uveljavila v matičnem društvu, za kar je bilo treba veliko dela. S svojimi akcijami se je dokaj hitro uveljavila tudi v planinski skupnosti Reke, nekatere dejavnosti pa glas o njej vodijo tudi v Slovenijo in širše. S čim ne moremo biti zadovoljni? Čeprav se članstvo skupine iz meseca v mesec povečuje, še vedno nismo pritegnili dovolj mlajših članov, predvsem otrok Slovencev, ki živijo na Reki. Vsak mladenič med planinci pomeni enega manj med tistimi, ki se jim lahko zgodi, da pridejo na mamila. Kot drugo pa razen s Slovenci iz Kaknja v BiH še nismo navezali stikov s slovenskimi planinskimi društvi v zamejstvu: v Italiji, Avstriji in na Madžarskem, čeprav je bil to eden izmed osnovnih ciljev pri ustanovitvi skupine.

Avtobus je počasi drsel proti Reki. Voznik, stari cinik, bo imel še kakšno pripombo, ki bo nasmejala vse tiste, ki ga lahko slišijo. Obvezna kavica na Lomu. Moštvo je utrujeno, a zadovoljno. Vse se je dobro izteklo, ena skrb je za menoj. No, plan za naprej je tako bogat, da ne bo časa za dolgo uživanje v slavi. Samohodcu v sebi sem pa le pokazal, da se marsikaj da napraviti tudi v družbi in za družbo. Koliko pa sem samo spoznal novih ljudi v teh nekaj letih "organiziranega" življenja? In vsak mi je podaril ali sem kar sam od njega vzel kakšno modrost, opekico, s katero lahko naprej gradim stavbo svojega življenja.

Po izhodu iz tunela Jušiči zagledamo morje. Včasih umirjajoče, pogosteje polno neznank, te popolnoma prevzame. Kot vsaka ljubezen zahteva veliko, celega človeka. Če ne bi v mojih žilah tekla slana, morska voda, bi bil danes mogoče bolj ali manj znan slovenski alpinist starejše generacije.

Za konec: Luka Kočar je res pripeljal ženski zbor Svoboda Vižmarje-Brod na Reko 25. februarja 2005. Dekleta v najboljših letih, ki jih vodi dirigent maestro Venčeslav Zadavec, so na celovečernem koncertu s svojim petjem navdušila polno dvorano društva in pokazala, kako je možno, tudi če ne hodiš več dobro in težko stojiš poldrugo uro, uživati v vsakem trenutku življenja. ●